

Material didàctic elaborat per Teleduca. Educació i Comunicació

2016 - 2017

1. CICLE DE CINEMA I DRETS DELS INFANTS

1.1. Propòsit i enfocament

Els infants són la part més vulnerable de la població que emprèn el llarg camí cap a l'exili, per això dediquem aquesta edició del Cicle de Cinema i Drets dels Infants (CCDI) a les persones refugiades. Amb el programa **Barcelona, ciutat acollidora**, volem fer una reflexió profunda sobre la vulneració de drets d'aquells infants que han de refugiar-se en un altre país, amb sort de la mà de la família. Abordem l'actual crisi humanitària des d'una mirada compromesa que faciliti la presa de consciència de l'alumnat. Apostem per fomentar l'educació emocional i contribuir al creixement integral dels nens i les nenes de la ciutat.

De la mà d'aquesta nova edició del CCDI, oferim recursos al professorat per analitzar els drets dels infants i les possibles vulneracions que pateixen aquells que viuen una situació de migració forçosa. Ho fem partint de la legislació actual: Declaració Universal dels Drets Humans, Convenció sobre els Drets de l'Infant i Carta de Ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona.

La isla de Giovanni és la pel·lícula escollida per a cicle mitjà. Relata la història d'una comunitat en una petita illa del Japó que n'acaba essent expulsada per l'exèrcit invasor soviètic. Mostra les aventures i desventures de la família protagonista, des de la perspectiva dels dos germans: en Giovanni i en Campanella. El pare és detingut per organitzar la resistència i és enviat a un camp de presoners. La pel·lícula inclou referències constants a un llibre infantil japonès que serveix d'evasió als petits protagonistes. En conjunt, el relat fomenta l'empatia i solidaritat dels nens i les nenes envers la justícia global.

De nou, el recorregut pedagògic que us proposem va de l'aula al cinema, del cinema a l'aula i de l'aula a la vida quotidiana i a l'entorn dels nens i les nenes. Per facilitar-lo i enriquir-lo, comptem amb el [Bloc](#), on hi ha disponibles els materials didàctics, les creacions de l'alumnat, la informació de les sessions familiars i d'educació en el lleure, i eines d'interacció entre tots i totes.

Oferim recursos al professorat per analitzar els drets dels infants i les possibles vulneracions que pateixen aquells que viuen una situació de migració forçosa.

1.2. Competències bàsiques i relacions curriculars

1. Competència social i ciutadana

- Fomentar l'acceptació positiva de l'altre i també la diversitat lingüística, cultural i de gènere, respectant les diferències amb una actitud receptiva.
- Identificar les manifestacions culturals com a elements de cohesió social i reconèixer els drets i deures de la ciutadania.
- Reconèixer els canvis en les persones al llarg del temps i de les diferents etapes personals.
- Valorar el treball en grup mostrant una actitud de cooperació i participació responsable, acceptant les idees i aportacions dels i les altres (en els diàlegs i debats) amb respecte i tolerància.

2. Competència d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria

- Consolidar l'autoestima i desenvolupar la capacitat d'auto-crítica, de relacionar-se i d'expressar sensacions i emocions personals, així com mostrar respecte davant de les dels altres.
- Fomentar l'empatia i la capacitat d'ajudar als altres.
- Comprendre les dificultats de comunicació amb persones que parlen altres llengües i fomentar la creativitat, plantejant possibles solucions verbals i no verbals per resoldre les situacions.

3. Competència d'aprendre a aprendre

- Aprendre a ser i a pensar de manera autònoma, a actuar de forma coherent, a conviure i a ser ciutadans responsables en un món global.
- Desplegar habilitats per obtenir informació i transformar-la en coneixement propi capaç de ser expressat de forma ordenada i clara.
- Participar amb responsabilitat en la presa de decisions del grup.
- Comprendre i valorar de manera crítica la informació dels mitjans de comunicació i les xarxes socials.

4. Competència digital

- Desenvolupar cert domini dels dispositius digitals i les seves funcions bàsiques d'acord amb les tasques a realitzar.
- Utilitzar diverses fonts i entorns digitals de forma individual o col·laborativa.

5. Competència comunicativa lingüística i audiovisual

- Aprofundir en la capacitat d'expressar, interpretar i comunicar en diferents suports i formats.
- Comprendre i analitzar textos procedents de documents digitals i de mitjans de comunicació.

1. Competència social i ciutadana.
2. Competència d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria.
3. Competència d'aprendre a aprendre.
4. Competència digital.
5. Competència comunicativa lingüística i audiovisual.
6. Competència artística i cultural.

6. Competència artística i cultural

- Sentir satisfacció i emoció per l'experiència artística. Valorar i respectar les produccions d'un mateix i d'altres.
- Explorar i dialogar entorn al que les produccions audiovisuals poden explicar del món i de nosaltres mateixos.
- Endinsar-se en la caracterització de personatges, el disseny i la creació d'imatges i relats utilitzant recursos, materials, tècniques i procediments diversos.

1.3. Drets a treballar

1. Dret de tota comunitat o persona a no ser desplaçada ni expulsada del seu hàbitat.
2. Dret de tota persona a retornar al seu país d'origen.
3. Dret dels infants refugiats i/o desplaçats a gaudir d'una assistència humanitària i a veure respectats els seus drets.
4. Dret dels infants refugiats i/o desplaçats a figurar entre els primers de rebre protecció i socors.
5. Dret dels infants refugiats i/o desplaçats a no restar separats del seu pare, la seva mare o d'altres membres de la família, i a reunir-s'hi.

1. Dret de tota comunitat o persona a no ser desplaçada ni expulsada del seu hàbitat.

2. Dret de tota persona a retornar al seu país d'origen.

3. Dret dels infants refugiats i/o desplaçats a gaudir d'una assistència humanitària i a veure respectats els seus drets.

4. Dret dels infants refugiats i/o desplaçats a figurar entre els primers de rebre protecció i socors.

5. Dret dels infants refugiats i/o desplaçats a no restar separats del seu pare, la seva mare o d'altres membres de la família, i a reunir-s'hi.

1.4. Marc legal relacionat

Declaració Universal dels Drets Humans

Article 9. Ningú no pot ser detingut, pres o desterrat arbitràriament.

Article 13.2. Tota persona té dret a sortir de qualsevol país, fins i tot del propi, i de retornar-hi.

Declaració dels Drets de l'Infant

Principi 1. L'infant gaudirà de tots els drets enunciats en aquesta Declaració. Aquests drets seran reconeguts a tots els infants sense excepció de cap mena o discriminació per motius d'ètnia, de color, de sexe, de llengua, de religió, d'opinió política o altres opinions, d'origen nacional o social, de naixença o de qualsevol altra situació, ja sigui del mateix infant o de la seva família.

Principi 8. L'infant ha de figurar entre els primers de rebre, en tota circumstància, protecció i socors.

Convenció sobre els Drets de l'Infant

Article 22.1. Els estats membres han de prendre les mesures apropiades perquè un infant que demana estatut de refugiat o que sigui considerat refugiat d'acord amb la llei i els procediments nacionals o internacionals, tant si va acompanyat pels seus pares com per una altra persona, rebi la protecció necessària i assistència humanitària, i que gaudeixi dels drets aplicables enunciats en aquesta Convenció i en d'altres normatives de drets humans o de caràcter humanitari a què aquests estats s'hagin adherit.

Article 22.2. Amb aquesta finalitat, els estats membres, si ho consideren convenient, han de cooperar en qualsevol esforç fet per les Nacions Unides per protegir i ajudar aquest infant a trobar els seus pares o d'altres membres de la família, o de qualsevol infant refugiat per obtenir la informació necessària perquè es reuneixi amb la seva família.

Article 38.4. D'acord amb les obligacions emanades de la legislació humanitària internacional de protegir la població civil durant els conflictes armats, els estats membres han de prendre totes les mesures possibles per assegurar la protecció i l'atenció dels infants afectats per un conflicte armat

Un/a refugiat/da és qualsevol persona que és fora del seu país d'origen o de residència habitual i no hi pot tornar per por de ser perseguit/da per motius d'ètnia, religió, nacionalitat, pertinença a un grup social, orientació sexual, gènere o opinions polítiques. (Convenció de Ginebra sobre l'Estatut dels refugiats de 1951 i Llei reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària a Espanya de 2009)

- Declaració Universal dels Drets Humans (lectura fàcil).

- Declaració dels Drets de l'Infant (abreujada).

- Convenció sobre els Drets de l'Infant (resumida).

- Carta de Ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona (lectura fàcil).

Convenció sobre l'estatut dels refugiats

Article 10. Continuïtat de residència.

1. Quan un refugiat hagi estat deportat durant la segona guerra mundial i traslladat a l'interior d'un Estat contractant, i resideixi en ell, el període de tal estada forçada es considerarà com de residència legal a tal territori.

Article 22. Educació pública.

1. Els estats contractants concediran als refugiats el mateix tracte que als nacionals pel que fa a l'ensenyament elemental.

Article 26. Llibertat de circulació.

Tot Estat contractant ha de concedir als refugiats que es trobin legalment en el territori el dret d'escollir el lloc de la seva residència a tal territori i de viatjar lliurement per ell.

Carta de Ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona

CAPÍTOL 3. Equitat i accions positives.

Article 22. Infants i adolescents.

Totes les persones menors d'edat tenen dret a tenir condicions d'existència que els permetin el seu desenvolupament integral. En particular:

f) Tenen dret a la prevenció i l'atenció davant de situacions de discriminació, risc o desamparament.

El pla Barcelona, ciutat refugi es va posar en marxa el setembre de 2015 per donar resposta a la crisi humanitària que es va originar amb l'arribada massiva de famílies (infants, joves, adults i gent gran) que buscaven refugi a Europa. Aquest pla prepara la ciutat per garantir els drets de les persones refugiades i exigeix als estats que compleixin les normes més elementals del dret humanitari.

Article 24. Persones estrangeres.

1. Les persones de nacionalitat estrangera tenen dret a gaudir a Barcelona, sense discriminació, de tots els drets que els reconeix l'ordenament jurídic. L'Ajuntament fomentarà polítiques d'acollida i, amb aquest fi:

- a) Promourà l'educació tant a la societat barcelonina com a les persones estrangeres per aconseguir-ne la inclusió i fomentar la convivència ciutadana.
- b) Articularà mecanismes de lluita contra la xenofòbia i el racisme.

CAPÍTOL 2. Convivència.

Article 36. Llibertat i dignitat.

1. Totes les persones tenen el deure de no menyscar amb el seu comportament els drets de les altres persones, ni atemptar contra la seva dignitat o la seva llibertat d'acció.

2. Totes les persones tenen el deure de tractar amb respecte, consideració i solidaritat aquelles persones que, per les seves circumstàncies personals, socials o de qualsevol altra índole, es trobin en una situació de més vulnerabilitat.

CAPÍTOL 3. Equitat i accions positives.

Article 22. Infants i adolescents.

Totes les persones menors d'edat tenen dret a tenir condicions d'existència que els permetin el seu desenvolupament integral. En particular: a) Tenen dret a gaudir de la seva família en un marc de responsabilitat i protecció. b) Han de tenir garantits els recursos socials per al ple desenvolupament físic, mental, intel·lectual i ètic. f) Tenen dret a la prevenció i l'atenció davant de situacions de discriminació, risc o desemparament.

2. LA PEL·LÍCULA

2.1. Fitxa tècnica breu

Títol original: *Giovanni no Shima*

Director: Mizuho Nishikubo

Guionistes: Shigemichi Sugita i Yoshiki Sakurai

Música: Masashi Sada

País de producció: Japó

Any d'estrena: 2014

Durada: 101 minuts

Animació

Versió castellana

2.2. Sinopsi de l'argument

Acabada la Segona Guerra Mundial, una petita illa japonesa és ocupada violentament per l'exèrcit soviètic. Tota la població passa a viure sota la llei marcial del país invasor. Fins aleshores, la vida d'en Giovanni, en Campanella i la resta d'infants havia transcorregut feliç i tranquil·la, però, de cop i volta, veuen com els fan fora de casa seva i els prenen la meitat de l'escola. Malgrat tot, els dos germans es fan amics de la Tània, la filla del comandant soviètic que s'ha instal·lat a la casa on ells vivien.

Un dia l'exèrcit acusa el pare dels dos nens d'organitzar la resistència i se l'emporta a un camp de presoners. Al cap d'un temps, els soviètics decideixen que ha arribat el moment de deportar la població autòctona. Mentre esperen per *retornar-la* al Japó, la mantenen reclosa. Ajudats per la mestra de l'escola, els dos germans s'escapen a la recerca del seu pare i no s'aturen fins aconseguir veure'l. L'odissea passa sota unes condicions extremes i el petit Campanella mor.

En Giovanni explica la història 50 anys després. Torna a l'illa perquè un acord internacional permet que la població expulsada la visiti per retre homenatge als seus ancestres.

La pel·lícula intercala l'explicació realista dels fets amb referències constants a un llibre (*El tren nocturno de la Vía Láctea*) d'especial significació per als dos germans perquè els recorda a la seva mare.

[Tràiler de la pel·lícula](#)

Miyazawa, K. (2012). *El tren nocturno de la Vía Láctea*. Gijón: Satori

2.3. Conflictes i personatges en relació als valors a treballar

La isla de Giovanni narra uns fets que van succeir entre 1945 i 1947, just els dos primers anys en acabar la Segona Guerra Mundial. Aleshores no s'havien aprovat ni la [Declaració Universal dels Drets Humans](#) (1948), ni la [Convenció sobre l'estatut dels refugiats](#) (1951), ni la [Declaració dels Drets de l'Infant](#) (1959). Per tant, els estats encara no estaven subjectes a aquesta legislació internacional. Malgrat això, els temes de fons de la pel·lícula resulten molt adients per endinsar-nos en els drets dels infants refugiats i desplaçats. La trama del film ens serveix per comprendre que, en situacions de guerra i postguerra, és molt important que els nens i les nenes puguin rebre un tracte especial per part dels estats.

En aquesta situació històrica concreta, la URSS no es va saltar la normativa perquè no n'hi havia cap, però la pel·lícula **La isla de Giovanni** resulta molt útil per explicar als infants quins drets són d'obligatori compliment en l'actualitat. Quan l'exèrcit soviètic deporta els habitants de l'illa japonesa de Shikotan, aquests passen a ser persones refugiades. Si aquests fets haguessin succeït catorze anys més tard, l'invasor hauria d'haver pres cura dels infants per donar-los assistència humanitària, socórrer-los i protegir-los. La situació de desemparament que viuen els dos germans protagonistes (Giovanni i Campanella) seria un clar exemple de vulneració dels seus drets com a infants refugiats. El més petit fins i tot emmalalteix i acaba morint. En part hi té a veure que els mantinguin separats forçosament del seu pare i no els deixin reunir-s'hi.

En Giovanni i en Campanella són orfes de mare, però viuen amb el pare, l'avi i també l'oncle, que passa de tant en tant per la casa familiar. Primer l'exèrcit soviètic fa presoner el seu pare, acusat d'organitzar la resistència a l'illa, i se l'emporta a un camp de presoners. Més endavant, tota la població acaba essent obligada a marxar-ne. L'avi decideix que és massa vell per abandonar Shikotan i no acompanya els seus néts, però demana a la mestra (i bona amiga del pare) que se'n faci càrrec. Ella de seguida hi accedeix i, en alguns episodis, compta amb l'ajuda de l'oncle dels dos germans.

Malgrat el drama que protagonitzen, en Giovanni i en Campanella mai es queden sols del tot. Una persona de confiança de la família els dóna tutela i protecció. La mestra mai se'n separa i el seu oncle sempre apareix quan més se'l necessita. D'aquesta manera s'evita un dels majors drames d'aquests desplaçaments massius: la situació de fragilitat de milers d'infants orfes, que

*En aquesta situació històrica concreta, la URSS no es va saltar la normativa perquè no n'hi havia cap, però la pel·lícula **La isla de Giovanni** resulta molt útil per explicar als infants quins drets són d'obligatori compliment en l'actualitat. Si aquests fets haguessin succeït catorze anys més tard, l'invasor hauria d'haver pres cura dels infants per donar-los assistència humanitària, socórrer-los i protegir-los.*

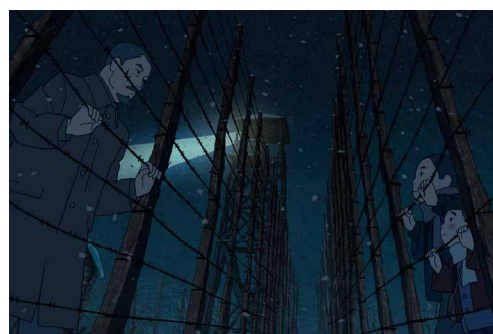
2. LA PEL·LÍCULA

acaben essent víctimes de màfies que els exploten. No passa així amb la crisi humanitària que s'està vivint a Europa el darrer any i mig. Es parla d'[almenys 10.000 infants refugiats desapareguts](#) un cop arribats a països europeus. [Diverses informacions d'UNICEF](#) aborden aquesta tragèdia.

Una vegada han estat desplaçats, els dos germans i la resta de la població de l'illa es veuen sotmesos a un règim d'empresonament estricte. És una situació que ens remet a la que viuen actualment milers i milers de persones refugiades en camps escampats per Europa i el Pròxim Orient. En Giovanni i en Campanella no poden suportar estar tancats i decideixen fugir a la cerca del seu pare, sempre acompanyats per la seva mestra. Com a japonesos, en tot moment són perseguits per l'exèrcit soviètic i perilla la seva vida. Finalment aconseguixen arribar fins al camp de treballs forçats on el seu pare està reclòs i el veuen a través del filat. Aquesta part de la trama de **La isla de Giovanni** dona peu a parlar que, gràcies a les legislacions internacionals actualment vigents, les persones refugiades tenen dret a la reunificació familiar, sobretot en benefici dels infants. Tot i que el pare i/o la mare estiguin detinguts, les normatives preveuen que els fills i filles menors d'edat puguin residir a prop dels seus progenitors.

Si els fets que relata la pel·lícula haguessin passat després de 1951, tant els dos nens (Giovanni i Campanella) com el seu pare s'haurien pogut acollir a l'estatut de persones refugiades. El film resulta un bon exemple de com ha canviat el reconeixement internacional al tracte que ha de rebre la població que acaba sent desplaçada del lloc on vivia a causa d'un conflicte armat. En l'actualitat, un exèrcit invasor no hauria de poder actuar amb la impunitat que ho fa el soviètic a l'illa de Shikotan. Per instal·lar-s'hi, els militars els prenen les cases i fins i tot una bona part de l'escola. Des d'un bon inici, es posa de manifest la vulnerabilitat de la família protagonista. Aquesta fragilitat s'accentua (sobretot en el cas dels infants) des del moment que fan presoner el seu pare i després els obliguen a abandonar el seu hàbitat.

A la pel·lícula també apareix un petit detall d'una família que, quan intenta fugir de la invasió soviètica, perd la vida al mar. Aquest episodi breu ens fa pensar en el gran nombre de persones refugiades que es neguen dia rere dia a la Mediterrània. És gent com nosaltres que prova desesperadament de travessar el mar per fugir de guerres, persecucions i/o altres formes de violència que pateix en els seus països d'origen.

Aspectes a treballar:

1. Fomentar l'empatia i solidaritat de l'alumnat envers la situació que viuen els infants en un context de guerra i quan són desplaçats a la força.
2. Reflexionar sobre la importància que els infants refugiats sempre puguin mantenir-se a l'empara de la família i, si n'han estat separats, puguin reunir-se amb el seu pare i/o la seva mare.
3. Incidir en la protecció especial que necessiten rebre els infants refugiats.

2.4. Qüestions a observar per a una millor comprensió

La isla de Giovanni conjuga dos elements de la cultura japonesa: un d'històric i l'altre literari. En ser culturalment distants i poc coneguts a casa nostra, val la pena explicar-los per facilitar la comprensió del film:

Context geopolític

La història d'en Giovanni i en Campanella passa a l'illa de Shikotan, una de les més meridionals de l'arxipèlag Kuril. Aquest es compon d'una cinquantena d'illes volcàniques que s'obren en forma d'arc des del nord del Japó fins a la península de Kamchatka. Les quatre illes situades més al sud són motiu de disputa entre el Japó i Rússia des del segle XIX.

Els soviètics van aprofitar la derrota del Japó a la Segona Guerra Mundial per ocupar les quatre petites illes Kurils que els faltaven i integrar-les al districte federal rus de Sakhalin Oblast. Aquesta gran illa havia estat compartida entre els dos països des de 1905 però els soviètics també la van annexionar aprofitant la postguerra. I és a Sakhalin on van ser deportats en primer lloc els habitants japonesos de l'arxipèlag, tal i com es veu a la pel·lícula.

En una ofensiva sorpresa entre agost i setembre de 1945, va ser com els soviètics es van apropiat per la força d'aquestes petites illes que es disputaven històricament amb el Japó. En dos anys van agrupar a Sakhalin els seus 17.000 habitants. Els van conduir fins a la província de Karafuto, on hi ha el port del final de l'aventura d'en Giovanni. Des d'allà van *retornar-los* al Japó.

Fins l'any 1990 els nadius no van poder tornar a visitar les seves illes i retre un homenatge als seus morts, gràcies a un acord entre els dos països. És el que es representa en la seqüència final de la pel·lícula.

Actualment el conflicte continua obert i és un dels punts més delicats de la diplomàcia entre els dos països asiàtics.

Referent literari

El tren nocturno de la Vía Láctea és obra del poeta i autor de relats infantils Kenji Miyazawa (1896-1933). La seva poesia es caracteritza per un idealisme i sentit ètic elevats, així com per una visió còsmica fruit de la seva fe religiosa: era budista.

2. LA PEL·LÍCULA

Les històries infantils que escrivia tenien la intenció d'ajudar en l'educació moral dels infants. El tema central d'*El tren nocturno de la Vía Láctea* és el reconeixement a aquelles persones que es donen als altres, reflex dels principis budistes de sacrifici que professava l'autor.

El tren nocturno de la Vía Láctea ve a ser per als infants japonesos el que *El petit príncep* és per a molts d'uropeus. En ell Miyazawa construeix una narració on la infància i la innocència impregnen el relat, on realitat i fantasia s'hi barregen fins a fondre'n els límits. Els protagonistes d'aquesta (i d'altres) històries de Miyazawa accepten el món màgic sense plantejar-se que la seva existència pugui topar amb la realitat. Aquest món és per als infants tan real com el món que els envolta. Miyazawa juga amb la idea que els infants coneixen la història *vertadera*, mentre que les persones adultes perceben precisament allò irreal.

Trama de la novel·la

En Giovanni és un adolescent que ha de treballar per mantenir la seva mare malalta, mentre el pare passa una llarga temporada fora. Això li fa perdre moltes de les activitats pròpies de l'edat i ser mofa dels altres companys de l'escola, excepte del seu bon amic Campanella. Un vespre que els nens i nenes del poble participen en un festival d'observació d'estels, en Giovanni es queda adormit al camp i té un somni on s'imagina que puja amb en Campanella dalt d'un tren en direcció a la constel·lació de la Creu del Nord. Al tren hi van pujant altres nens, el que suggereix que els condueix cap a l'altra vida. En Campanella és tot moll i, amb els altres passatgers, baixa del tren a la Creu del Sud. En Giovanni es desperta del somni. En tornar al poble, troba una gran agitació perquè en Campanella ha desaparegut després de salvar un company que havia caigut al riu. Entén que ha tingut un somni premonitori i en Campanella s'ha ofegat. Fortament emocionat davant el pare de l'amic mort, pren la decisió de contenir-se i es promet ser fort tota la vida. Es diu a sí mateix que, sigui on sigui en Campanella, sempre estaran units. En Giovanni torna a casa per portar la llet a la seva mare.

La història està inspirada en la mort de la germana de l'escriptor, Toshi (als 24 anys, el 1922). L'autor va sentir tan profundament aquesta mort que va escriure tres dels seus poemes més importants el mateix dia de la defunció, i va quedar marcat per sempre. Tot seguit, Miyazawa va viatjar en tren a l'illa de Sakhalin, dividida amb els russos fins que aquests no se la van apropiar tota el 1945. Miyazawa va començar a escriure la novel·la l'any 1924 i va treballar-hi fins a la seva mort, deixant incompleta tota la part central.

El tren nocturno de la Vía Láctea ve a ser per als infants japonesos el que El petit príncep és per a molts d'uropeus. En ell Miyazawa construeix una narració on la infància i la innocència impregnen el relat, on realitat i fantasia s'hi barregen fins a fondre'n els límits.

2. LA PEL·LÍCULA

La pel·lícula

La isla de Giovanni integra dos relats: l'històric i el literari fent servir alguns dels principis creatius de Miyazawa, com ara el joc entre la realitat i la fantasia, entre la innocència infantil i la duresa de l'acció adulta. En Giovanni i en Campanella, per sobreposar-se a la pressió de la realitat, recorren al món imaginari que els aporta el llibre *El tren nocturno de la Vía Láctea*.

El director del film, Mizuho Nishikubo, ha diferenciat visualment aquests dos nivells de relat. Presenta el món adult, de la guerra, la deportació, etc. amb una il·lustració fosca, sòlida i dura, mentre que les referències al llibre estan carregades d'imatges brillants, etèries i transparents.

La narració té un ritme més abrupte que el de les produccions cinematogràfiques occidentals, la qual cosa en alguns moments pot donar la sensació de manca de ritme. El *to documental* amb què és tractat només en part el relat històric contribueix també a una certa discontinuïtat de la narració. D'una banda, els rètols amb dates de la part inicial entren massa en el detall i el recurs posteriorment s'oblida. De l'altra, hi ha esdeveniments importants que no estan prou explicats (com la doble deportació: de Shikotan a Sakhalin i d'aquesta gran illa al Japó), potser per donar-los per sobreentesos (per al públic japonès).

La *voluntat documentalista* del film va fer que la versió original estigui en tres llengües: japonès, rus i coreà, d'acord amb la ubicació dels fets i els personatges.

La isla de Giovanni integra dos relats: l'històric i el literari. En Giovanni i en Campanella, per sobreposar-se a la pressió de la realitat, recorren al món imaginari que els aporta el llibre El tren nocturno de la Vía Láctea.

Cicle de Cinema // 15
i Drets dels Infants

3. PROPOSTA PEDAGÒGICA

En base a les idees recollides, es prepararà un debat amb el grup classe subdividit en dos equips prou equilibrats (nens/nenes, destresa en l'expressió, seguretat en un/a mateix/a, etc.). Abans d'encetar el debat, anirà bé decidir conjuntament i apuntar a la pissarra quin serà el primer tema a discutir de tot el que hagi sortit a la pluja d'idees (5').

Per començar, primer farà tres aportacions l'equip 1 i després l'equip 2. A partir d'aquí ja s'obrirà el torn de paraules indistintament i es coordinarà per part del professorat. Per tancar-lo, cada equip aportarà alguna cosa que ha après de l'altre equip (20').

En acabar l'activitat convé fer una reflexió de tancament que es troba explicada en el punt [3 d'aquest apartat](#).

2. Debat i creació d'un joc de rols

L'activitat s'inicia amb una pluja d'idees sobre les concepcions prèvies de l'alumnat al voltant d'alguns dels temes centrals de la pel·lícula **La isla de Giovanni**:

1. Què creieu que passa als nens i les nenes quan hi ha guerra allà on viuen?
2. Què decideixen fer les seves famílies per protegir-los? Amb quines dificultats es poden trobar?
3. Com penseu que podríem ajudar des d'aquí als nens i les nenes que han de fugir del seu país?

S'aconsella anar recollint a la pissarra tot el que surti. Per exemple, va bé que ho faci un/a alumne/a diferent cada cop que s'obri un tema. Cal apuntar almenys una aportació de cada alumne/a (10'). Entre tot el que s'hagi recollit i encara amb el gran grup, és convenient fer una pausa per reagrupar les aportacions per temes (5').

Tot seguit, arriba el moment d'organitzar el grup classe en cinc o sis equips el més homogenis i adequats possible per al treball conjunt. Cada subgrup tria un dels temes que hagi sortit de la pluja d'idees i se centrarà a desenvolupar-lo (10').

Quan cada equip té clar quina temàtica vol treballar, el professorat els proposa que ara s'inventin un personatge (un nen o una nena) que s'hi trobi immers. Han de fer-ho comptant amb idees de tots i totes. Per crear cada personatge del joc de rols, primer hauran de definir la seva situació i després establir a quin repte s'enfronta. D'aquesta manera cada subgrup definirà un personatge i entre tots dissenyaran un joc de rols (20').

Després de fer l'activitat escollida convé fer una reflexió de tancament.

Aquesta pot servir per estructurar el contingut de l'aportació que farà cada grup classe a la sala de cinema.

*Al final de la sessió, el professorat pot presentar la sinopsi i el [tràiler](#) del film *La isla de Giovanni*.*

1. Què creieu que passa als nens i les nenes quan hi ha guerra allà on viuen?

2. Què decideixen fer les seves famílies per protegir-los? Amb quines dificultats es poden trobar?

3. Com penseu que podríem ajudar des d'aquí als nens i les nenes que han de fugir del seu país?

3. En acabar l'activitat

Després d'haver realitzat l'activitat escollida, convé fer una reflexió de tancament. Aquesta pot servir per estructurar el contingut de l'aportació que farà cada grup classe a la sala de cinema. Per tant, cal seleccionar dos portaveus, preferiblement un nen i una nena (10').

Al final de la sessió, el professorat pot presentar la sinopsi i el [tràiler](#) del film **La isla de Giovanni** (5').

L'objectiu tant d'una opció com de l'altra és situar el context de la pel·lícula i els drets a treballar, per preparar l'anada al cinema entre tots i totes. Així mateix, és una bona oportunitat per extreure els elements clau que, en veu de dos portaveus, cada grup classe aportarà a la posada en comú.

3.3. Del cinema a l'aula

Històries d'infants refugiats

Després d'anar a veure el film, proposem portar a terme una activitat de creació a l'aula que es basa a subdividir el grup classe en cinc equips de treball. Poden ser els mateixos de l'activitat prèvia si s'ha optat per la segona opció. El punt de partida és que cada subgrup triï i tracti un dels drets dels infants que han sortit reflectits a **La isla de Giovanni**:

1. Dret de tota comunitat o persona a no ser desplaçada ni expulsada del seu hàbitat.
2. Dret de tota persona a retornar al seu país d'origen.
3. Dret dels infants refugiats i/o desplaçats a gaudir d'una assistència humanitària i a veure respectats els seus drets.
4. Dret dels infants refugiats i/o desplaçats a figurar entre els primers de rebre protecció i socors.
5. Dret dels infants refugiats i/o desplaçats a no restar separats del seu pare, la seva mare o d'altres membres de la família, i a reunir-s'hi.

Us suggerim que cada equip plasmi la defensa del seu dret en una història inventada amb aportacions de tots i totes. En un primer moment poden redactar-la però després seria bo que la plasmin en un guió il·lustrat (*storyboard*) o un ràdio-conte. Els guions il·lustrats constarien d'entre 5 i 8 dibuixos o fotografies que fins i tot es podrien muntar en un sol document de presentació. Els ràdio-contes convindria interpretar-los a diverses veus i lliurar cadascun en un arxiu d'àudio per separat.

L'objectiu tant d'una opció com de l'altra és situar el context de la pel·lícula i els drets a treballar, per preparar l'anada al cinema entre tots i totes.

3. PROPOSTA PEDAGÒGICA

En cas de l'opció gràfica, si és possible optar per un format digital, resultarà més senzill compartir les creacions finals al [Bloc](#), però sempre hi ha l'opció d'escanejar-les o fotografiar-les.

Amb l'elaboració d'aquestes històries inventades en forma de guió il·lustrat o ràdio-conte, s'ofereix a l'alumnat la possibilitat de treballar de forma creativa els drets dels infants i el film, així com aprofundir en el debat generat a l'aula abans d'anar al cinema i també a la sala amb les aportacions de totes les escoles.

És possible desenvolupar aquesta activitat en una sola sessió d'una hora de classe si prèviament s'organitzen els equips, es tria quin dret tracta cadascun i s'orienten els temes amb les qüestions sorgides en el visionat del film i les posades en comú prèvia i posterior. Aleshores es pot dedicar la meitat de la sessió a què els cinc subgrups, en paral·lel, creïn i redactin les històries inventades, i l'altra meitat a plasmar cada relat en un guió il·lustrat o un ràdio-conte.

Ara bé, si és possible, recomanem que l'activitat de creació a l'aula agafi un tractament més transversal al currículum i es pugui desplegar en diverses sessions. La durada ideal és entre un mínim de tres i un màxim de sis hores lectives. Així es dona pes als drets a treballar i l'anàlisi del film, la reflexió individual i col·lectiva, l'elaboració i la posada en comú de les creacions en grup, i la recollida de les idees que vagin sorgint al llarg del procés.

QUADRE RESUM: DEL CINEMA A L'AULA*

DURADA	PROCEDIMENTS	CONTINGUTS
1 hora	Creació dels subgrups i distribució de tasques. Proposta d'optar pel guió il·lustrat o el ràdio-conte.	Tria i immersió de cada equip en el dret dels infants a treballar. Diferències entre un guió il·lustrat i un ràdio-conte.
1 hora	Treball per equips. Reflexió per crear un punt de vista comú sobre el dret escollit.	Pluja d'idees i presa de decisions per trobar un consens i inventar una història conjunta. Redacció d'una sinopsi de la història per part de cada subgrup.
1 a 2 hores	Treball per equips per concebre i elaborar cada un dels guions il·lustrats o bé dels ràdio-contes.	Definició de tot l'argument (vinyetes o diàlegs) de cada història en funció del suport expressiu escollit. Creació dels esbossos de cada guió il·lustrat o primers assajos dels ràdio-contes.
1 a 2 hores	Es pot fer servir un programa informàtic per organitzar la seqüència del guió il·lustrat. Per gravar el ràdio-conte, es poden utilitzar diferents suports, convèncer un arxiu d'àudio per a cada peça.	En el cas del guió il·lustrat, realitzar de 5 a 8 dibuixos o fotografies que conformin la història. En el cas del ràdio-conte, darrers assajos d'interpretació dels guions i enregistrament d'un equip darrere l'altre.

*Aquesta activitat es pot fer en una sola sessió, però es proposa un desplegament més minuciós per aprofundir en els drets a treballar a l'aula.

3.4. De l'aula al món

Un cop realitzada l'activitat de creació a l'aula i enviats els resultats per publicar-los al [Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants](#), us suggerim alguna petita acció per portar a terme en col·laboració amb les famílies del vostre alumnat. L'objectiu és connectar els aprenentatges i l'experiència viscuda amb la vida quotidiana i la immersió en l'entorn.

1. Cercar i portar a classe fotografies o il·lustracions de situacions d'infants relatives als drets treballats.
2. Aportar un parell d'idees comentades a casa sobre què podem fer per defensar els drets dels infants refugiats.
3. Compartir a l'aula contes de la biblioteca de casa relacionats amb la temàtica **Barcelona, ciutat acollidora**.

Si és possible, us aconsellem que visiteu amb l'alumnat l'apartat [Creacions escolars del Bloc](#) i proposeu a les famílies entrar-hi. Així podreu veure com hi hem publicat els vostres treballs. També podreu conèixer les creacions de les altres escoles.

3.5. Recull de creacions escolars

Un cop finalitzada l'activitat creativa a l'aula, cada grup classe ens podrà fer arribar les creacions dels seus subgrups de treball per email, Dropbox, WeTransfer o similar. Així anirem organitzant els resultats aportats per part de cada escola i els compartirem al [Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants](#).

Des de l'apartat [Creacions escolars](#), podreu accedir tant als vostres treballs de creació com als de la resta d'escoles participants. Per a qualsevol dubte, podeu contactar-nos a teleduca@teleduca.org o bé al telèfon 93 450 98 26.

3.6. Qüestionari d'avaluació per al professorat

Quan ja hàgiu portat a terme amb l'alumnat totes les passes de la seqüència didàctica plantejada, us farem arribar per correu electrònic un qüestionari d'avaluació del Cicle de Cinema i Drets dels Infants que podreu omplir directament en línia. Per a qualsevol dubte, podeu contactar-nos a teleduca@teleduca.org o bé al telèfon 93 450 98 26.

Us agraïm la vostra col·laboració en acompanyar el treball reflexiu i creatiu dels drets dels infants als centres escolars i esperem les vostres aportacions per anar millorant aquesta activitat any rere any.

1. Cercar i portar a classe fotografies o il·lustracions de situacions d'infants relatives als drets treballats.

2. Aportar un parell d'idees comentades a casa sobre què podem fer per defensar els drets dels infants refugiats.

3. Compartir a l'aula contes de la biblioteca de casa relacionats amb la temàtica **Barcelona, ciutat acollidora**.

4. MATERIAL COMPLEMENTARI

4.1. Enllaços d'interès

Podeu trobar més informació a:

- [Bloc del Cicle de Cinema i Drets dels Infants](#)
- [Web d'Infància de l'Ajuntament de Barcelona](#)
- [Barcelona, ciutat refugi](#)
- Notícia [Tants nens morts](#)

Textos legislatius a Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona (lectura fàcil):

- [Declaració Universal dels Drets Humans](#)
- [Convenció sobre els Drets de l'Infant](#)
- [Carta de Ciutadania. Carta de drets i deures de Barcelona](#)

Altres:

- [Una escola amb drets](#)
- [La petita Carlota](#) (ACNUR)
- [La pequeña Carlota](#) (ACNUR)
- Clip [Qualsevol nit pot sortir el sol](#) (Jaume Sisa)
- Adaptació animada d'[El tren nocturno de la Vía Láctea](#) (subtitulada en castellà)
- [Convenció de 28 de juliol de 1951 relativa a l'estatut dels refugiats](#) (Wikipèdia)
- [Diccionari d'asil](#) (CEAR)

4.2. Bibliografia i filmografia

Bibliografia

- Arnal, T. i Amekan, H. (2010). *Caja de cartón*. Pontevedra: OQO
- Bami, E. i Jeunet, B. (2016). *Salva't Elies!* Pontevedra: Kalandraka
- Carballeira, P. i Danowski, S. (2012). *Començar*. Barcelona: Hipòtesi
- Gasol, A. i Cabassa, M. (2009). *El somni de l'Amina*. Barcelona: Baula
- Fuchshuber, A. (2008). [La pequeña Carlota](#). Mèxic DF: ACNUR
- MacKee, D. (1985). *Negros y blancos*. Madrid: Altea
- Meunier, H. i Choux, N. (2011). *A la garjola!* Barcelona: Takatuka
- Miyazawa, K. (2012). *El tren nocturno de la Vía Láctea*. Gijón: Satori
- Sharafeddine, F. i Dubois, C. K. (2008). *Hi ha guerra*. Barcelona: Cruïlla

Filmografia

- [Fievel i el nou món](#). Don Bluth (dir.). EUA, 1986
- [Lalia](#). Sílvia Munt (dir.). Espanya, 1999

Guia realitzada per Lina Edo, Raquel García, Carme Mayugo i Oriol Porta

teleduca@teleduca.org
93 4509826